

KONŠPIRAČNÉ TEÓRIE AKO SÚČASŤ HYBRIDNÝCH HROZIEB¹

CONSPIRACY THEORIES AS PART OF HYBRID THREATS

Radoslav IVANČÍK

ABSTRACT

Conspiracy theories, the belief that many significant events are secretly manipulated by powerful forces exist in all societies. However, in recent years, their influence and popularity are constantly increasing, especially in close connection with the rapid increase in the use of modern information and communication technologies, systems and means. Some conspiracy theories can be just harmless fun or an expression of a certain incredulity or scepticism. However, some can be very dangerous, they can be part of hybrid threats spread by state and/or non-state actors with the aim of influencing the opinion and behaviour of the population in the target countries in order to disrupt or undermine trust in democratic institutions, democratically elected representatives, democratic principles and in the ability to solve current problems of the given society. Some may even lead to the promotion of violence, extremism, radicalism, ethnic, racial, or religious intolerance. This is also why today conspiracy theories represent a threat as well as a challenge for human, especially democratic society, and this is also the reason why the author of this paper deals with them as part of the interdisciplinary scientific research carried out.

Keywords: Conspiracy theories, hybrid threats, democratic society.

ÚVOD

Súčasná moderná ľudská civilizácia je výrazným spôsobom ovplyvnená prehlbujúcimi sa globalizačnými procesmi, ktoré sa vo väčšej či menšej miere prejavujú vo všetkých sférach života spoločnosti. S jedným z prejavov súčasnej modernej doby, úzko spojenej s rastúcou informatizáciou, internetizáciou a digitalizáciou spoločnosti, dynamickým nástupom nových médií a prudkým rozvojom a stále masovejším využívaním sofistikovaných informačných a komunikačných technológií, systémov a prostriedkov, sa objavila aj nová škála možností ako najrôznejšie správy, zvesti, novinky či teórie nielen vyhľadávať, ale aj vytvárať či pozmeňovať a následne ďalej zdieľať a šíriť. Zároveň sa však objavila aj nová škála možností ako moderné technológie a zariadenia zneužívať (Kuchtová, 2018; Hajdúková, 2022) a šíriť prostredníctvom nich vymyslené, pozmenené, skreslené, klamlivé a zavádzajúce informácie v podobe rôznych konšpiračných teórií s cieľom ovplyvniť myslenie a konanie ľudí (Ivančík, 2022). Šírenie niektorých konšpiračných teórií, ktoré reagujú na rôzne významné udalosti, javy či procesy odohrávajúce sa okolo nás, tak predstavuje hrozbu, ktorá môže mať pre jednotlivcov, sociálne skupiny, organizácie i celú ľudskú spoločnosť veľmi nepriaznivé dôsledky.

Niektoré konšpiračné teórie môžu byť len neškodnou zábavou alebo prejavom určitej nedôverčivosti či pochybovačnosti o oficiálnych vysvetleniach niektorých politicky, ekonomicky, spoločensky, vojensky či inak významných udalostiach, javoch alebo procesoch (napríklad hospodárske, finančné, energetické krízy, vojny, konflikty, epidémie, pandémie, klimatické zmeny, tragické udalosti, úmrtia významných osobností a pod.). Niektoré však môžu

¹ „Táto práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-20-0334.“

byť veľmi nebezpečné, nakoľko môžu byť súčasťou hybridných hrozieb šírených štátnymi a/alebo neštátnymi aktérmi s primárnym cieľom ovplyvniť myslenie, mienku, konanie a správanie obyvateľstva a zároveň vytvárať chaos, polarizovať a destabilizovať spoločnosť, narúšať jej normálne fungovanie, podkopávať autoritu a dôveru v demokratické inštitúcie, demokraticky zvolených predstaviteľov, demokratické zásady a princípy a tiež v schopnosť riešiť aktuálne problémy spoločnosti v cieľových krajinách. Súčasne môžu viesť k podpore násilia, extrémizmu, radikalizmu, etnickej, rasovej či náboženskej neznášanlivosti. Aj preto v súčasnosti niektoré konšpiračné teórie predstavujú veľmi vážnu hrozbu a zároveň výzvu predovšetkým pre demokratické spoločnosti (Ivančík, 2022).

1 KONŠPIRAČNÉ TEÓRIE AKO SÚČASŤ HYBRIDNÝCH HROZIEB

Niektoré konšpiračné teórie možno práve z vyššie uvedených dôvodov považovať za jednu z foriem hybridných hrozieb. Ich šírenie v žiadnom prípade nie je len neškodnou zábavou alebo prejavom určitej pochybovačnosti niektorých jednotlivcov o oficiálnych vysvetleniach niektorých významných udalostí, ale predstavuje starostlivo premyslený ťah, ktorého jediným skutočným zámerom je podporovať vopred stanovené strategické politické a ideologické ciele. Nie sú to iba „obyčajné konšpiračné teórie“, ako napríklad tie o mimozemšťanoch, ktorí žijú medzi nami, pretože tu stroskotala ich kozmická loď a oni sa nevedia dostať domov, tak prevzali podobu ľudí a prispôbili sa podmienkam života na Zemi, alebo o zinscеноvanom pristátí na Mesiaci, ktoré sa v skutočnosti neudialo, ale bolo natočené vo filmovom štúdiu, aby Američania svetu ukázali, že sú lepší ako Rusi pri dobývaní vesmíru, alebo o Elvisovi Presleym, princeznej Diane, Michaelovi Jacksonovi a ďalších známych osobnostiach, ktoré podľa týchto teórií zinscenovali svoju smrť, aby mohli žiť svoj ďalší život pokojne, v ústraní, bez všadeprítomných „otravných“ médií a na senzácie striehnucích novinárov (Greigová, 2019; Uscinski – Parent, 2014). V tomto prípade, ako je uvedené vyššie, ide o premyslené konšpiračné teórie, šírené za účelom podpory pri dosahovaní vopred stanovených strategických politických a ideologických cieľov vychádzajúcich z jednotlivých metód a postupov využívaných pri šírení hybridných hrozieb v rámci vedenia hybridnej vojny. Ide o vedomú a úmyselnú činnosť zameranú na manipuláciu širokej verejnosti prostredníctvom šírenia najrôznejších výmyslov, lží, klamstiev, poloprávď, zavádzajúcich, skreslených videí, obrázkov a/alebo príbehov v záujme dosiahnutia vytýčených cieľov.

Na základe vyššie uvedených informácií sa o tomto type konšpiračných teórií dá povedať, že sú určitou formou politickej propagandy, pretože ich cieľom je presadzovať politické a/alebo ideologické zámery. Využívajú k tomu osvedčenú stratégiu – ponúkajú prítiažlivé vysvetlenia významných udalostí, javov a procesov, ktoré sú síce nepravdivé, objektívne nepravdepodobné, ale zameriavajú pozornosť verejnosti žiadaným smerom. Jednotliví aktéri však šírením konšpiračných teórií sledujú svoje vlastné záujmy a ciele (Qassam, 2019).

Podstata konšpiračných teórií spočíva v tom, že nič nie je také, ako sa na prvý pohľad zdá a že všetko so všetkým spolu súvisí. Inými slovami povedané, konšpiračné teórie sa snažia presvedčiť ľudí, že existuje určitá skupina osôb – tzv. sprisahancov – spravidla predstaviteľov elit (napríklad Rockefellerovci, Rothschildovci, Windsorovci, Murdochovci), vlády (americkej, britskej, nemeckej, izraelskej) alebo tajných služieb (CIA, FBI, NSA, Mosad), niektoré organizácie (G7, NATO, EÚ) alebo tajné spolky (Bilderbergský spolok, slobodomurári, ilumináti a pod.) alebo známe osobnosti (napr. Bill Gates alebo George Soros), ktorí tajne plánujú a organizujú všetko, čo sa deje. Vymyslených sprisahancov zvyčajne prezentujú ako nepriateľov ľudu.

Konšpiračné teórie tak rozdeľujú svet na dobro a zlo, na My verzus Oni. Šíritelia konšpiračných teórií zároveň tvrdia, že ľudia sa musia pozrieť pod povrch, aby odhalili činy a zámery sprisahancov, ktorí vynakladajú veľké úsilie, aby skryli svoje skutočné zámery. Predpokladom je, že ak ten alebo tí, ktorí chcú vedieť, ako to naozaj je alebo bolo, teda vedieť „skutočnú pravdu“, musia „vrtať, kopať, ryť dostatočne hlboko“, aby objavili skryté prepojenia medzi ľuďmi, inštitúciami a udalosťami (javmi, procesmi), ktoré vysvetľujú, čo sa v skutočnosti deje alebo reálne sa stalo (Byford, 2011).

Za súčasť hybridných hrozieb možno považovať niektoré konšpiračné teórie preto, že sú súčasťou nevojenských, nekonvenčných a asymetrických metód boja a súčasťou vedených informačných, psychologických a spravodajských operácií zameraných na ovplyvňovanie mienky, myslenia a správania obyvateľstva v cieľových krajinách a zníženie odolnosti danej spoločnosti. Z hľadiska definičného vymedzenia možno hybridné hrozby charakterizovať ako súbor nátlakových a podvratných činností, konvenčných a nekonvenčných, vojenských a nevojenských metód a nástrojov, využívaných systémovo na dosiahnutie konkrétnych cieľov bez formálneho vyhlásenia vojny a pod zámienkou štandardnej reakcie. Sú aplikované činnosťami charakterizovanými centrálnou riadeným spravodajským a informačným pôsobením, pôsobením neštátnych aktérov, vrátane polovojských skupín, či nasadením ozbrojených síl štátneho aktéra bez označenia. Takéto aktivity sa môžu začať skôr, než dôjde k otvorene deklarovanej vojenskej operácii (Lukáčová, 2020, s. 103).

Iná definícia hovorí, že hybridné hrozby predstavujú koordinované a synchronizované akcie, ktoré sa zámerne zameriavajú na systémovú zraniteľnosť demokratických štátov a inštitúcií prostredníctvom širokej škály prostriedkov, napríklad činnosti, ktoré využívajú prahy detekcie a pripisovania, ako aj rôzne rozhrania (vojna – mier, vnútorná – vonkajšia bezpečnosť, miestne – štátne a národné – medzinárodné), ako aj činnosti zamerané na ovplyvňovanie rôznych foriem rozhodovania na miestnej (regionálnej), štátnej alebo inštitucionálnej úrovni a navrhnuté tak, aby podporovali a/alebo naplňovali strategické ciele aktéra a zároveň podkopávali a/alebo poškodzovali cieľ (Hybrid CoE, 2023).

Pre lepšie pochopenie skúmanej problematiky a vytvorenie si komplexného obrazu o tom, prečo možno niektoré konšpiračné teórie považovať za súčasť hybridných hrozieb je potrebné – v rámci teoreticko-metodologických východísk skúmania predmetnej problematiky – spomenúť aj ďalšie úzko súvisiace pojmy, ako sú hybridné ovplyvňovanie, hybridná aktivita (akcia) a predovšetkým hybridná vojna.

Hybridné ovplyvňovanie predstavuje čin, ktorého výsledky dosahuje podnecovateľ prostredníctvom množstva vzájomne sa doplňujúcich metód a prostredníctvom využitia zraniteľností cieľovej spoločnosti. Hybridné ovplyvňovanie je pritom realizované s využitím a prostredníctvom ekonomických, politických alebo vojenských a ďalších nástrojov. Môže byť taktiež vykonávané s použitím informačných a komunikačných technológií a sociálnych sietí, pričom dané metódy môžu byť použité súčasne alebo postupne (YT, 2017, s. 95).

Hybridná aktivita (akcia) je činnosť vyznačujúca sa nejednoznačnosťou, ktorá vzniká kombináciou využívania konvenčných a nekonvenčných prostriedkov – dezinformácií, falošných správ, zasahovania do politickej diskusie či volieb, narušením funkčnosti či útokmi na kritickú infraštruktúru, realizáciou informačných a kybernetických operácií, rôznych foriem kriminálnych aktivít a asymetrického využívania vojenských prostriedkov a vedenia vojny (Zandee a kol., 2021, s. 8).

Hybridnú vojnu možno chápať široké spektrum nepriateľských aktivít, v ktorých úloha vojenského komponentu je skôr malá, pretože politický, informačný, ekonomický a psychologický vplyv sa stáva hlavným prostriedkom vedenia boja. Takéto metódy pomáhajú dosiahnuť významné výsledky: teritoriálne, politické a ekonomické straty nepriateľa, chaos

a rozvrat systému výkonu štátnej moci a oslabenie morálky spoločnosti (Manko – Mikhieiev, 2018, s. 13). Hybridnú vojnu možno tiež charakterizovať ako súbor letálnych a neletálnych prostriedkov, ktoré štátny alebo neštátny aktér využíva k presadeniu svojich záujmov proti vôli iného aktéra. Hybridná vojna pritom kombinuje hneď niekoľko spôsobov vedenia boja: klasické vojenské operácie, operácie v kybernetickom priestore alebo kybernetické útoky, špionáž, šírenie nepravdivých informácií s cieľom pôsobiť na verejnú mienku nepriateľa a pod. (Danyk a kol., 2017, s. 6).²

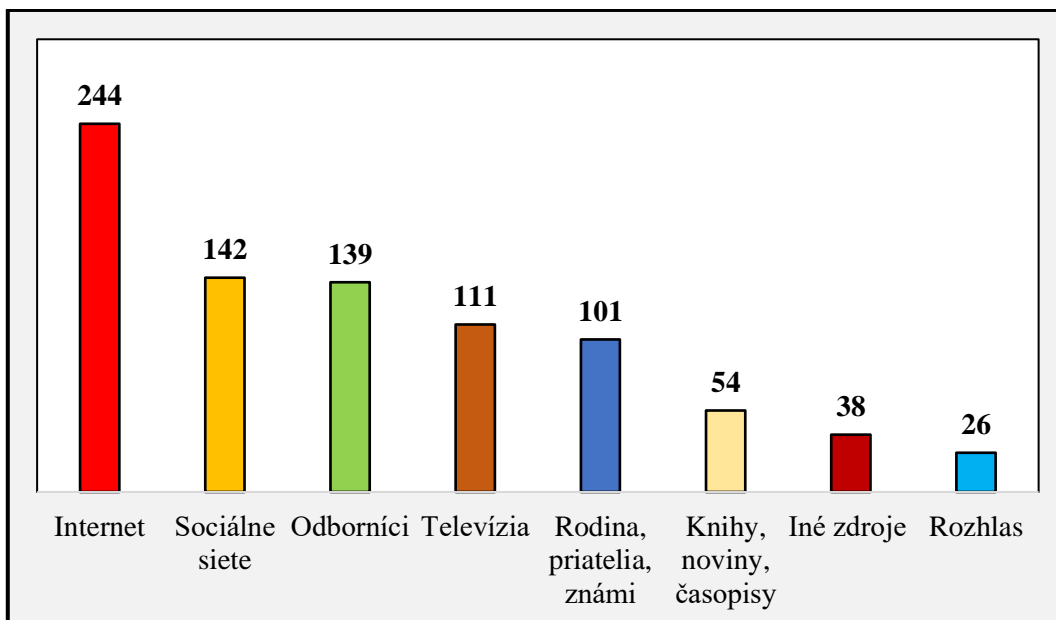
2 ŠÍRENIE A VNÍMANIE KONŠPIRAČNÝCH TEÓRIÍ AKO SÚČASTI HYBRIDNÝCH HROZIEB

Používanie rôznych výmyslov, lží, klamstiev, poloprávď alebo prekrúcanie faktov za účelom ovplyvnenia jednotlivcov alebo aj celej verejnosti v rámci hybridných aktivít, ako už bolo uvedené vyššie, nie je žiadnou novinkou, ak sa však spojí so sofistikovanými prostriedkami, aké predstavujú dnešné moderné „smart“ zariadenia, prostriedky a technológie, s prostredím sociálnych sietí a internetu, prípadne aktivitou hackerov, objavuje sa tu nová a veľmi silná hrozba šírenia rôznych typov konšpiračných teórií, dezinformácií alebo hoaxov či tzv. fake news, ktoré predstavujú nebezpečenstvo nielen pre jednotlivcov, sociálne skupiny a organizácie, ale v niektorých prípadoch bezpečnostnú hrozbu pre celú súčasnú demokratickú spoločnosť.

Vznik a rýchly rozvoj internetu a sociálnych sietí viedol k radikálnej zmene spôsobov, akými ľudia dnes komunikujú a získavajú informácie. Tento nový spôsob komunikácie sa vyznačuje veľmi vysokou rýchlosťou s akou sa informácie prenášajú. Sociálne siete ponúkajú najvyšší stupeň interakcie, aký môžu súčasné komunikačné prostriedky používateľom poskytovať. Prístup k najrôznejším informáciám na internete a sociálnych sieťach je takmer neobmedzený a v porovnaní s inými možnosťami aj veľmi lacný, zväčša úplne zadarmo. Taktiež nedostatok efektívnych a účinných opatrení zameraných na reguláciu online obsahu, na rozdiel od toho, ktorý sa vysiela (poskytuje, uverejňuje) prostredníctvom tradičných médií, robí online prostredie internetu a sociálnych sietí mimoriadne zaujímavým a tolerantným.

Výskum realizovaný na Akadémii Policajného zboru v Bratislave v roku 2022, ktorého sa zúčastnilo 266 študentov interného, externého a konverzného bakalárskeho, magisterského a doktorandského štúdia potvrdil, že internet a sociálne siete predstavujú dve najviac využívané možnosti pri získavaní informácií. Až po nich nasledujú odborníci, televízia, rodina, priatelia, známi, tlač, knihy, časopisy, noviny, rozhlas alebo iné zdroje informácií (graf 1).

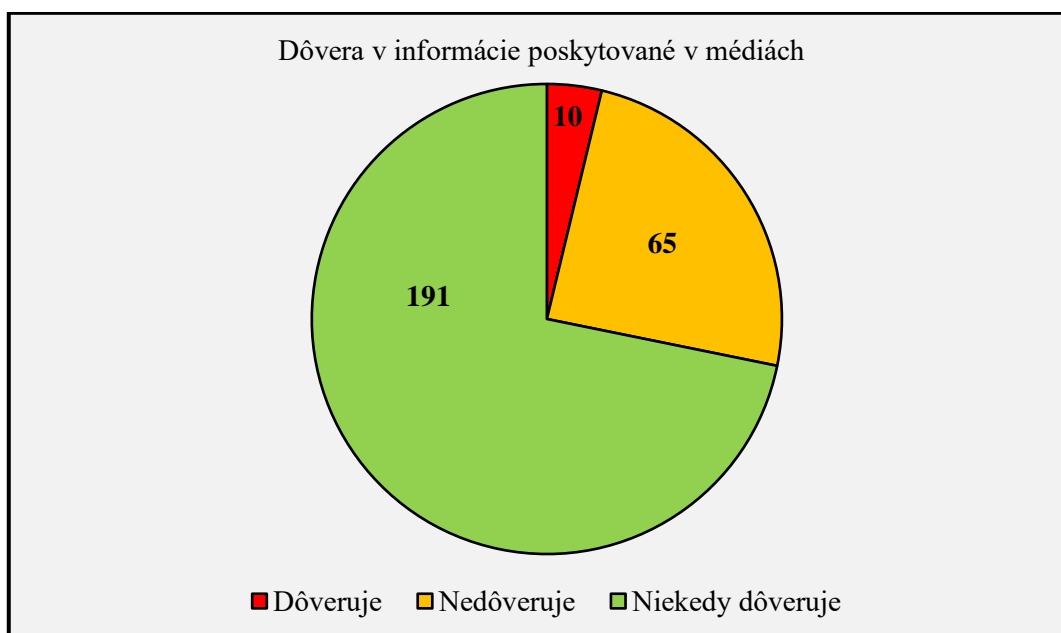
² Bližšie pozri aj: JURČÁK, V. a kol. Hybridné hrozby – výzva pre Európsku úniu. In *Medzinárodné vzťahy – aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2016, s. 542-550; IVANČÍK, R. Hybridná vojna – vojna 21. storočia. In *Almanach – aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*, 2016, roč. 11, č. 1, s. 16-35; JURČÁK, V. – TURAC, J. 2018. Hybridné vojny – výzva pre NATO. In *Bezpečnostné fórum 2018 – zborník vedeckých prác z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Banská Bystrica : Interpolis, 2018. s. 177-184; alebo TOMÁŠEK, R. 2022. O hybridných hrozbách a hybridnej vojne. In *Národná a medzinárodná bezpečnosť 2022 – zborník vedeckých prác z 13. medzinárodnej vedeckej konferencie*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, 2022, s. 319-328.

Graf 1 Prehľad o možnostiach, ktoré využívajú študenti pri získavaní informácií (počet študentov)

Zdroj: Vlastný výskum

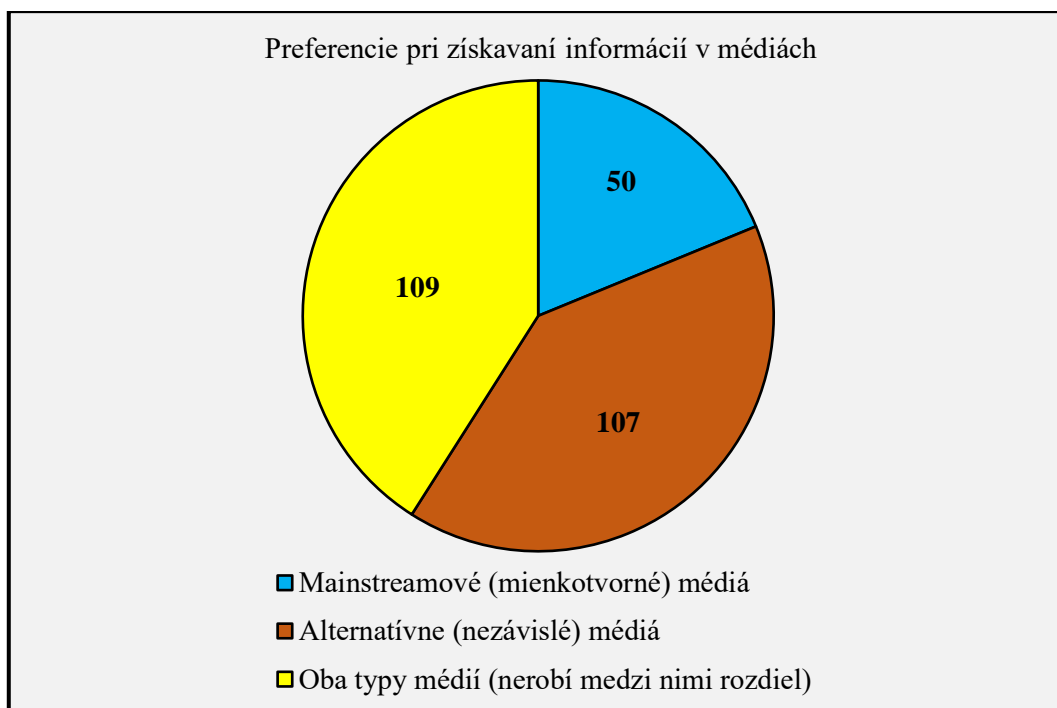
Vysvetlenie, prečo študenti pri získavaní informácií oveľa častejšie využívajú internet a sociálne siete v porovnaní s tradičnými médiami (televízia, rozhlas, knihy, časopisy, noviny), ponúka pohľad na nasledujúci graf, z ktorého vyplýva, že informáciám z médií plne dôveruje len 10 (3,76 %) študentov v porovnaní so 65 (24,44 %), ktorí informáciám poskytovaných v médiách vyslovene nedôverujú. Najväčšia časť študentov, až 191 (71,80 %) informáciám získavaným z médií dôveruje len niekedy (graf 2).

Graf 2 Prehľad o dôvere študentov v informácie poskytované v médiách (počet študentov)

Zdroj: Vlastný výskum

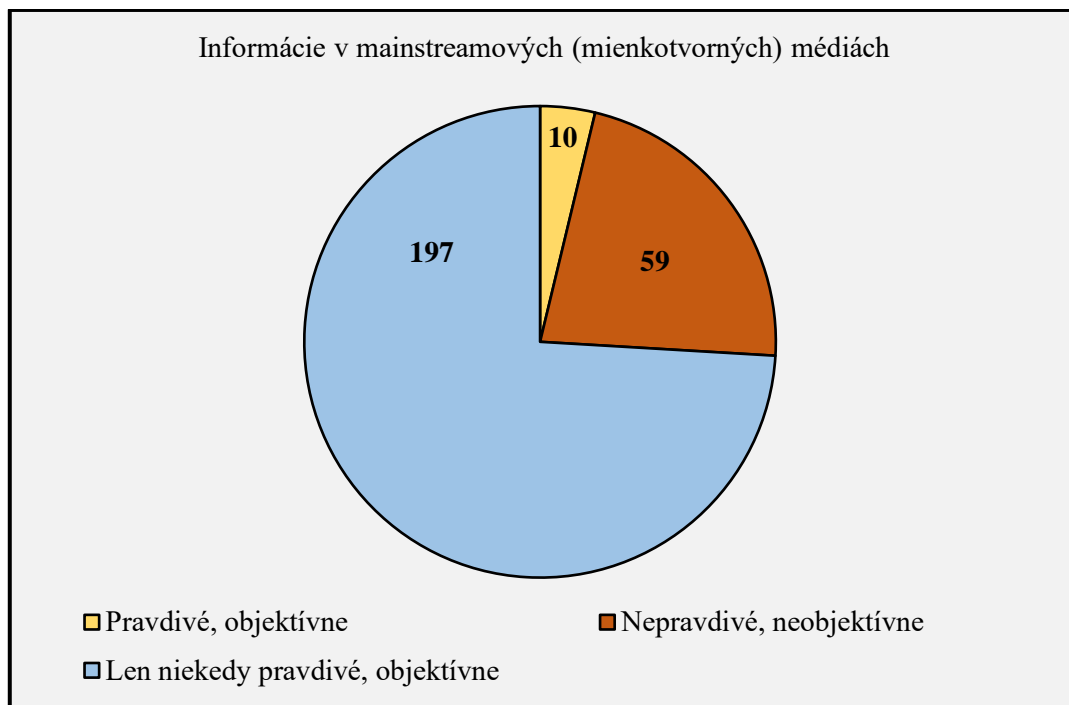
Vzhľadom na nízku dôveru študentov v informácie poskytované médiami, výskumný tím v tejto súvislosti zaujímalo, či študenti – ak už predsa len využívajú informácie z médií – tak či preferujú pri získavaní informácií mainstreamové (mienkotvorné) médiá, alebo radšej získavajú informácie z alternatívnych (nezávislých) médií (portálov, zdrojov). Z odpovedí respondentov vyplýva, že najväčšia časť študentov – viac ako štyri desatiny z nich (40,98 %) – pri získavaní informácií nerobí rozdiel medzi médiami, o máličko menšia časť študentov (40,22 %) radšej využíva alternatívne (nezávislé) médiá a najmenšia časť z nich – menej ako jedna pätina (18,80 %) – preferuje mainstreamové (mienkotvorné) médiá (graf 3).

Graf 3 Prehľad o preferenciách študentov pri získavaní informácií v médiách (počet študentov)

Zdroj: Vlastný výskum

Vyššiu dôveru študentov v alternatívne (nezávislé) médiá v porovnaní s mainstreamovými (mienkotvornými) médiami potvrdzujú aj nasledujúce odpovede na otázku, ktorou sme zisťovali, či informácie uvádzané v oboch typoch médií považujú za pravdivé, resp. objektívne. Z odpovedí respondentov vyplýva, že len 10 študentov (3,76 %) považuje informácie uvádzané v mainstreamových (mienkotvorných) médiách za pravdivé, resp. objektívne. Oproti tomu až 59 študentov (22,18 %) považuje informácie zverejňované v týchto médiách za nepravdivé, resp. neobjektívne. Najväčšia časť respondentov (74,06 %) uviedla, že informácie uverejňované v mainstreamových (mienkotvorných) médiách považuje za pravdivé, resp. objektívne len niekedy (graf 4).

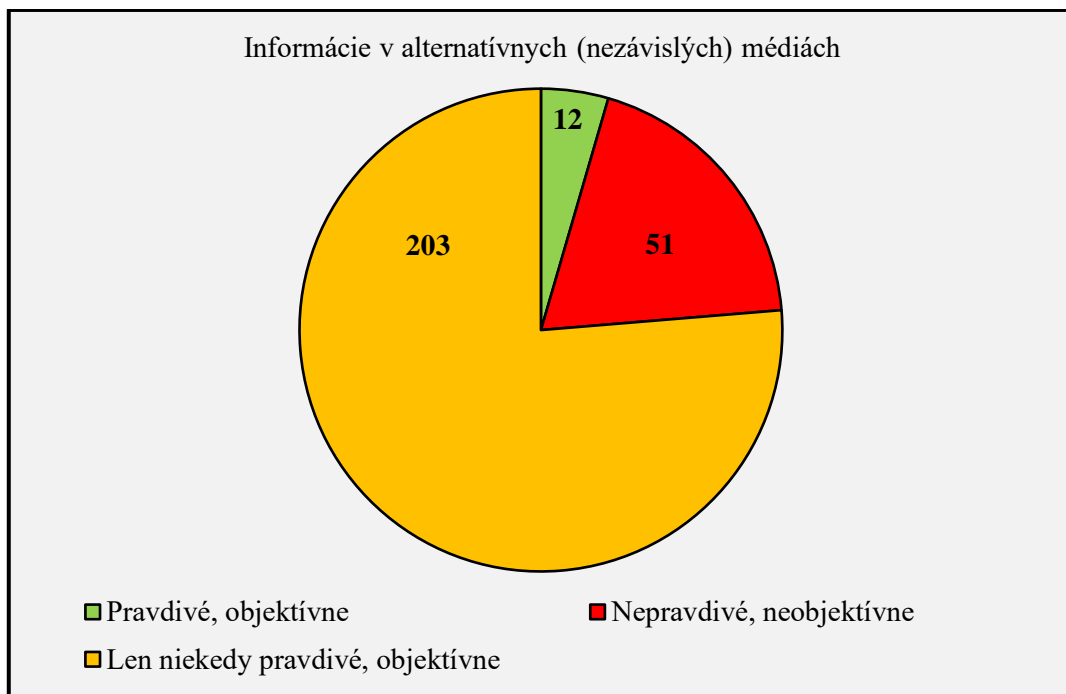
Graf 4 Prehľad o názoroch študentov na pravdivosť, resp. objektivitu informácií uvádzaných v mainstreamových (mienkotvorných) médiách (počet študentov)

Zdroj: Vlastný výskum

O niečo vyššiu dôveru študentov v alternatívne (nezávislé) médiá v porovnaní s mainstreamovými (mienkotvornými) médiami potvrdzujú nasledujúce odpovede. Z nich vyplýva, že 12 študentov (4,51 %) považuje informácie uvádzané v alternatívnych (nezávislých) médiách za pravdivé, resp. objektívne. Oproti tomu až 51 študentov (19,17 %) považuje informácie zverejňované v týchto médiách za nepravdivé, resp. neobjektívne. Najväčšia časť respondentov (76,32 %) uviedla, že informácie uverejňované v alternatívnych (nezávislých) médiách považuje za pravdivé, resp. objektívne len niekedy (graf 5).

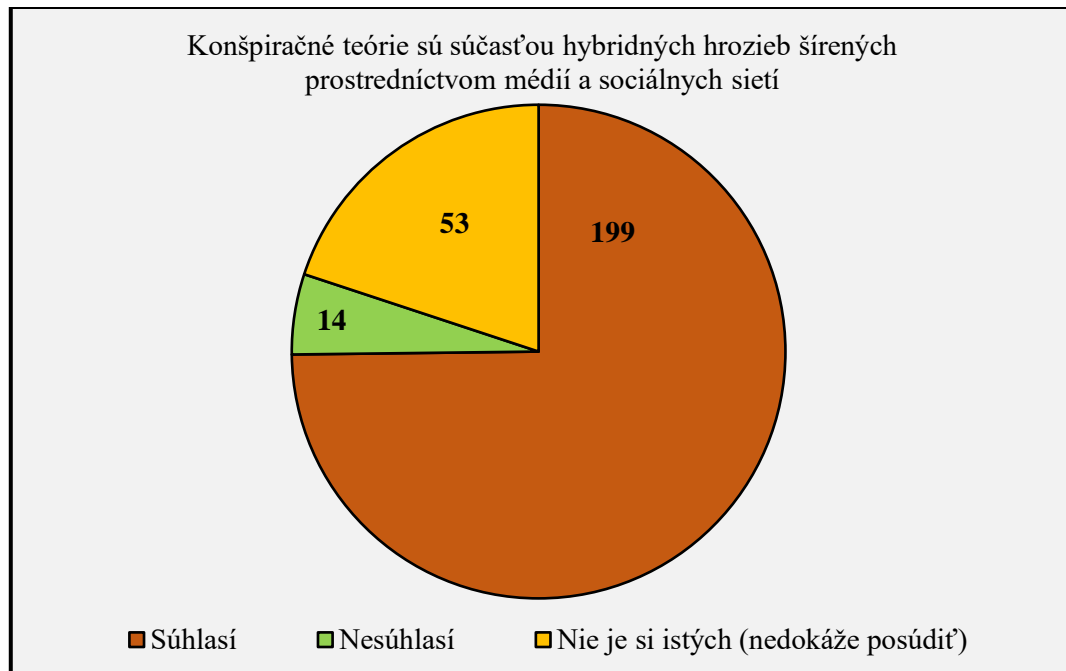
Hoci študenti vyjadrili vyššiu dôveru v pravdivosť a objektivitu informácií uvádzaných v alternatívnych (nezávislých) médiách ako v mainstreamových (mienkotvorných) médiách, všeobecne možno konštatovať, že dôvera v pravdivosť a objektivitu informácií v oboch typoch médií je pomerne nízka a najväčšiu skupinu študentov tvoria tí, ktorí považujú informácie uvádzané v oboch typoch médií za pravdivé a objektívne len niekedy.

Uvedené výsledky veľmi úzko súvisia s názormi, ktoré vyjadrili študenti na otázku, či považujú konšpiračné teórie za súčasť hybridných hrozieb, ktoré sú šírené prostredníctvom médií a sociálnych sietí v rámci vedenia hybridnej vojny. Z odpovedí respondentov z radov študentov vyplýva, že takmer tri štvrtiny z nich (74,82 %) sa stotožňujú s týmto názorom. Len zhruba jedna dvadsiatina študentov (5,26 %) s ním nesúhlasí a jedna pätina (19,92 %) si tým nie je úplne istá, resp. nedokáže to posúdiť (graf 6).

Graf 5 Prehľad o názoroch študentov na pravdivosť, resp. objektívu informácií uvádzaných v alternatívnych (nezávislých) médiách (počet študentov)

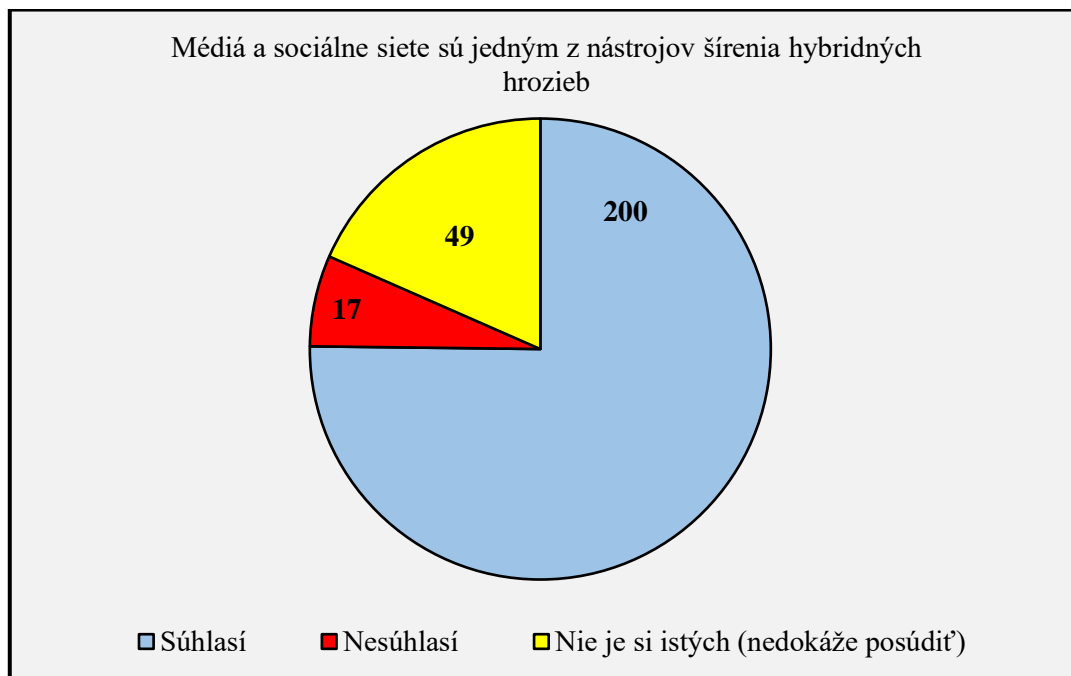
Zdroj: Vlastný výskum

Graf 6 Prehľad názorov študentov na to, či sú konšpiračné teórie súčasťou hybridných hrozieb šírených prostredníctvom médií a sociálnych sietí (počet študentov)

Zdroj: Vlastný výskum

V nadväznosti na to, sme položili študentom otázku, či považujú médiá a sociálne siete za jeden nástrojov šírenia hybridných hrozieb v rámci vedenia hybridnej vojny. Odpovede boli veľmi podobné, nakoľko viac ako tri štvrtiny (75,19 %) respondentov z radov študentov je presvedčených, že médiá a sociálne siete sú jedným z nástrojov šírenia hybridných hrozieb v rámci vedenia hybridnej vojny. Len 6,19 % odpovedajúcich sa nestotožňuje s týmto názorom a menej ako jedna pätina (18,42 %) si tým nie je úplne istá, resp. nedokáže to posúdiť (graf 7).

Graf 7 Prehľad názorov študentov na to, či sú médiá a sociálne siete jedným z nástrojov šírenia hybridných hrozieb (počet študentov)

Zdroj: Vlastný výskum

ZÁVER

V ostatných dekádach sa aj z dôvodu dynamického vývoja ľudskej spoločnosti, zvlášť v oblasti informačných a komunikačných technológií, systémov a prostriedkov, výrazne mení náš spôsob sociálneho fungovania. V posledných troch rokoch sa na tejto zmene zásadným spôsobom podieľala aj pandémia koronavírusu a prijímané opatrenia zamerané na elimináciu jeho šírenia a na ochranu verejného zdravia. Postupujúca internetizácia, informatizácia a digitalizácia spoločnosti, ako aj s nástup nových médií a masívne využívané sociálnych sietí prinieslo množstvo pozitív, ale aj viaceré negatíva. Tie zvyčajne súvisia s anonymitou na sociálnych sieťach, s prekrúcaním reality alebo s ukazovaním nereálnych hodnôt, ktoré by hodnotami ani byť nemali. Média, internet a sociálne siete sa stali pevnou súčasťou nášho každodenného života. Z nich najmä sociálne siete sa stali veľmi silným komunikačným nástrojom, ktorý zmenil spôsob medziludskej komunikácie.

Nie je na tom nič prekvapivé, pretože naozaj prinášajú veľa pozitív, môžeme sa napríklad porozprávať so spolužiakom / spolužiačkou zo základnej, strednej či vysokej školy alebo kamarátom / kamarátkou z detstva, ktorého / ktorú sme viac rokov nevideli, zistiť, čo zaujíma osobu, ktorá sa nám páči, ktorú uznávame a pod. Sociálne siete tiež výrazne urýchľujú

tok informácií, dát, šírenie myšlienok a nápadov. Z pozitívnych efektov možno spomenúť aj rôzne podporné skupiny pre ľudí, ktorí majú rôzne zdravotné problémy či patria do menšinovej komunity, pomoc pri vzdelávaní alebo pri poskytovaní priestoru pre vzdelávanie, kreativitu či sebavyjadrenie, samozrejme, ak sa použijú správne.

Žiaľ, sociálne siete a ich masové využívanie (a v mnohých prípadoch aj zneužívanie) má aj svoje tienisté stránky a nie je ich málo. Jednou z nich je (okrem iných) skutočnosť, že poskytujú príležitosť šíriť prostredníctvom nich rôzne konšpiračné teórie, ktoré môžu veľmi nepriaznivo ovplyvniť myslenie, konanie a správanie ľudí, narúšať fungovanie spoločnosti, spochybňovať existujúce demokratické hodnoty, princípy a zásady, činnosť demokratických inštitúcií, schopnosť konať, riešiť problémy, a tým ohroziť celú demokratickú spoločnosť. Spoločne s niektorými médiami tak predstavujú jeden z nástrojov na šírenie hybridných hrozieb v rámci vedenia hybridnej vojny. Uvedené potvrdzujú aj výsledky výskumu realizovaného medzi študentami interného, externého a konverzného štúdia v rámci bakalárskeho, magisterského a doktorandského štúdia na Akadémii Policajného zboru v Bratislave,

Aj preto je veľmi dôležité zo strany štátu a jeho kompetentných inštitúcií prijímať efektívne a účinné opatrenia na boj proti hybridným hrozbám, podporovať prevenciu a vzdelávanie v oblasti mediálnej gramotnosti a práce s informáciami. Zvýšenie povedomia o konšpiračných teóriách, zlepšenie schopnosti rozoznávať a odhaľovať ich, ako aj eliminovať ich šírenie v čo možno najväčšej miere by určite znamenalo menej príležitostí napríklad pre populizmus, radikalizmus, extrémizmus, xenofóbiu či polarizáciu v spoločnosti. Angažovanie štátu v tejto problematike je z toho dôvodu nielen žiaduce, ale doslova nevyhnutné. Na druhej strane si všetci musíme uvedomiť, že možnosti štátu nie sú nekonečné, nie všetko za nás vyrieši štát, a tak je nutné, aby sme aj my sami prispeli k eliminácii vplyvu konšpiračných teórií a ich šíriteľov na naše životy.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- BYFORD, J. 2011. *Conspiracy Theories: A Critical Introduction*. London : Palgrave Macmillan, 2011. 179 s. ISBN 978-0-23027-279-8. DOI: <https://doi.org/10.1057/9780230349216>
- DANYK, Y. – MALIARCHUK, T. – BRIGGS, C. 2017. Hybrid War: High-tech, Information and Cyber Conflicts. In *Connections*, 2017, roč. 16, č. 2, s. 5-24. ISSN 1812-1098. DOI: <https://doi.org/10.11610/Connections.16.2.01>
- GREIGOVÁ, Ch. 2019. *Konšpirační teorie*. Brno : CPress, 2019. 128 s. ISBN 978-80-264-2831-2.
- HAJDÚKOVÁ, T. 2022. Zneužívanie elektronických služieb na sexuálne zneužívanie detí. In *Bezpečnosť elektronickej komunikácie – zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*. Bratislava : Akadémia Policajného zboru, 2022, s. 71-85. ISBN 978-80-8054-968-8.
- Hybrid CoE. 2023. Hybrid threats as a concept. In *The European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats*, 2023. [online] [cit. 2023-07-30] Dostupné na internete: <<https://www.hybridcoe.fi/hybrid-threats-as-a-phenomenon/>>.
- IVANČÍK, R. 2016. Hybridná vojna – vojna 21. storočia. In *Almanach – aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*, 2016, roč. 11, č. 1, s. 16-35. ISSN 1339-3502.
- IVANČÍK, R. Konšpiračné teórie – základné teoretické východiská. 2022. In *Auspicia*, 2022, roč. 19, č. 1, s. 8-20. ISSN 2464-7217. DOI: https://doi.org/10.36682/a_2022_1_1

- JURČÁK, V. – JURČÁK, J. – SASARÁK, J. 2016. Hybridné hrozby – výzva pre Európsku úniu. In *Medzinárodné vzťahy – aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2016, s. 542-550. ISBN
- JURČÁK, V. – TURAC, J. 2018. Hybridné vojny – výzva pre NATO. In *Bezpečnostné fórum 2018 – zborník vedeckých prác z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Banská Bystrica : Interpolis, 2018. s. 177-184. ISBN 978-80-972673-5-3.
- KUCHTOVÁ, J. 2018. Aktuálne trendy súvisiace s využívaním moderných technológií. In *Aktuálne výzvy kybernetickej bezpečnosti – zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*. Bratislava : Akadémia Policajného zboru, 2018, s. 90-98. ISBN 978-80-8054-773-8.
- LUKÁČOVÁ, J. 2020. Hybridné hrozby v kybernetickom prostredí. In *Aktuálne výzvy kybernetickej bezpečnosti – zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*. Bratislava : Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2020, s. 101-105. ISBN 978-80-8040-819-3.
- MANKO, O. – MIKHIEIEV, Y. 2018. Defining the Concept of 'Hybrid Warfare' Based on Analysis of Russian Agression against Ukraine. In *Information & Security: An International Journal*, 2018, roč. 41, s. 11-20. ISSN 0861-5160. DOI: <https://doi.org/10.11610/isij.4107>
- QASSAM, C. 2019. *Conspiracy Theories*. Cambridge : Polity Press, 2019. 140 s. ISBN 978-1-5095-3583-5.
- TOMÁŠEK, R. 2022. O hybridných hrozbách a hybridnej vojne. In *Národná a medzinárodná bezpečnosť 2022 – zborník vedeckých prác z 13. medzinárodnej vedeckej konferencie*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, 2022, s. 319-328. ISBN 978-80-8040-631-8.
- USCINSKI, J. E. – PARENT, J. M. 2014. *American Conspiracy Theories*. Oxford : Oxford University Press, 2014. 221 s. ISBN 978-0-199-35181-7.
- YT. 2017. Security Strategy for Society. In *Yhteiskunnan Turvallisuus*, 2017. [online] [cit. 2023-07-30] Dostupné na internete: <https://turvallisuuskomitea.fi/wp-content/uploads/2018/04/YTS_2017_english.pdf>.
- ZANDEE, D. a kol. 2021. Hybrid threats: searching for a definition. In *Netherlands Institute of International Relations*, 2021. [online] [cit. 2023-07-30] Dostupné na internete: <<https://www.clingendael.org/pub/2021/countering-hybrid-threats/2-hybrid-threats-searching-for-a-definition/>>.

plk. gšt. v. z. doc. Ing. Radoslav IVANČÍK, PhD. et PhD., MBA, MSc.
 Akadémia Policajného zboru v Bratislave
 Sklabinská 1, 935 17 Bratislava
 radoslav.ivancik@akademiapz.sk